

Polyanthea Sacra

Ex Universæ Sacræ Scripturæ Utriusque Testamenti Figuris, Symbolis, Testimoniis, Nec Non E Selectis Patrum, Aliorumque Authorum, Sententiis, eruditis Interpretationibus, Similitudinibus, rarisque Historiis collecta, Et Copiosis, Exquisitisque Materiis Moralibus De Virtutibus Et Vitiis Pro ...

Spanner, Andreas

Augustae Vindelicorum, 1702

Titulus II. Temperantia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79369)

TITULUS II. TEMPERANTIA.

§. I.

Sanitalis mater, norverca.

Auferet Phara'o caput tuum. Gen. 40. 19. Pharaonis serorum unus vidit per somnium vitem unicam, in qua erant tres paginæ: alter in uno canistro cibos omnes. De hoc Joseph: *aufferet &c.* Vide differentiam: alter eas solum decerpit uvas, quas vitis unica pauper ministrabat; alius varios cibos. Prudenter ergo Joseph mortem conjecturat ex artificiosis condituris. Naxera in Jos. 13. §. 8. Simplex erat ex simplici causa salutis, in cibis temperantia: quod ipse David innuere videtur, addens: *pane celo saturavit eos.* v. 40. *Colligat unusquisque, quantum sufficiat ad vescendum, gomor per singula capita.* Ex. 16. 16. Ubi in mensura cibus, constans quoque, & firma, sanitas. Naxera in Jos. 5. §. 11. *Lautitia non sunt vitæ fomenta, sed morborum, & mortis auxilia.*

Noli avidus esse in omni epulatione; & non te effundas super omnem escam: in multis enim escis erit infirmitas &c. Eccl. 37. 32. 33.

Qui abstinens est, adjiciet vitam. Eccl. 37. 34. Tritum illud: pone gulæ metas, ut sit tibi longior ætas.

Scio, mihi abstinentiam, & nocuisse intermissam, & profuisse repetitam. S. Hieron. in ep. ad Tit. c. 1.

Ut tenuis mensa bonæ valetudinis, ita & voluptatis, mater est: & crapula, ut morborum, ita fastidii & fons est, & radix. Ubi enim satietas, ibi aviditas esse nullò pacto potest. S. Chrysost. hom. 21. in Joan. 2.

Aureum est dogma Hippocratis: sanitatem hæc duo tuentur: cibus non satiare; & impigrum esse ad labores. Cornelius in Ezech. 16. 49.

Exempla.

Beatitudo Paradisi absque abstinentia cibi non potuit dedicari. Quamdiu jejunavit Adam, in paradiso fuit; comedit, & ejectus est: ejectus statim duxit uxorem. S. Hieron. 1. 2. Adv. Jovin.

Paulus primus eremita vitam produxit ad annos prope centum quindecim; ex quibus centum circiter egit in solitudine. Quadragesima primis pareris dactilis, & hausta aquæ, ulus; reliquos, ut S. Hieron. testatur, pane dimidiò, quem corvus ministrabat. S. Antonius annis centum quinque, ex quibus nonaginta in eremo, solò pane (quibus in extrema senectute aliquid oleris addebat) teste S. Athanasio.

S. Paphnutius excessit nonaginta in eremo, solò pane, & aquâ. Cassianus Collat. 3. c. 1. Simon Stylites annis 80. quibus in columna stetit, Quadragesimas viginti octo sine ullò cibo, & potu, transegit. Theodoretus in Simeone.

Ludovicus Comarus Venetus, vir eruditus; qui insignem libellum scripsit de vitæ sobriæ

emolumentis; de seipso testatur: morbis variis, inquit, ad annum usque quadragesimum exercebar; & jam stomachò, jam febrì, jam pleuritide, & jam podagrâ, laborabam. Tandem Medicorum suâ, rationem vitæ temperantissimæ ingressus, unius anni spatìo à morbis omnibus liberatus. Annò octuagesimò tertio tam sanus, & alacer; ut gradus, & montes, facillimè scandere, è plano equum insilire posset. Drexelius Ros. sol. virt. p. 1. c. 11. §. 5.

§. II.

Varia alia motiva.

Ex Veteri.

Videbatur mihi quasi subcineri ejus panis ex hordeo volvi. Judic. 7. 13. Quemadmodum muros Jerusalem, id est, animæ pacificæ, princeps coquoꝝ Babylonis destruxit, ventris voluptates obsoniorum condimentis irritans; sic Israelitarum panis hordearens volvitur, & Madianitarum tabernaculum subvertit. S. Nilus 1. Ascet.

Respexit; & ecce ad caput suum subcineri ejus panis, & vas aqua. 3. Reg. 19. 6. Non legimus in Scriptura, Deus in servis suis opipara fecisse convivã; sed simplicia, & moderata. Quando Eliseus invitavit filios Prophetarum, non habebat alia fercula, quàm coctas in olla herbas. 4. Reg. 4. 39.

Dentur nobis legumina ad vescendum, & aqua ad bibendum. Dan. 1. 12. Tribus pueris cibus, olus, & legumina, fuit: alioquin nunquam vincerent flammam, si vellent amare delicias. S. Fulgentius s. sup. illud Matth. 14. 1. audivit Herodes Petrarcha.

Tolle prandium, quod misit tibi Deus. Dan. 14. 36. Et dixit: *recordatus es mei Deus; & non dereliquisti diligentes te.* v. 37. Pro Deo sex dies inter feras jejunos constituerat; & cum se desertum queri doterat, ita exultavit pro prandio vili, & mesforibus destinato; ut nos latæremur pro Ambrosia à cælo missâ. Oli. va t. 2. Strom. §. tolle prandium.

Victus Prophetam fuit sobrius. Amos cibus erant sycomorì, id est, ficus fatuæ, & insipida. c. 7. 14. Ezechielis 4. 12. panis hordearens subcinericius, & aqua. Joana B. locusta, & mel Sylvestre. Matth. 3. 4.

Ex Novo.

Et acetum offerentes ei. Luc. 23. 36. Consideremus quotidie hanc novissimam Christi mensam, quâ propter nos cibus est felle, & potus acetò: sicque discamus, cibi, & potus, superfluitatem, ac voluptatem, vitare; per abstinentiam carnem libenter, ac rationabiliter, castigare; & de virtualium tenuitate non murmurare: quod adimplere ad Religiosos pertinet potissimum. Dion. Carthuf. hic.

Capiem

Capietes singula metretas binas, vel ternas. Joan. 2. 6. Cur prodit, quantum liquoris amphoræ capiant? ut gratiam ex aggeret, modum scribit. Suspecta enim est felicitas, si modum nescivit: illius gratiæ decor erat, intrâ modum contineri. Vinum largitur Dominus, ut necessitati consulat; sed modus adhibetur, nè helleationem, & crapulam nimiam ubertate provocet. Naxera in Jos. l. § 40.

Accept ergo Jesus panes. Joan. 6. 11. Hordeaceis panibus, non tam pascitur, quàm eruditur, strata in monte mortalitas. Ibi homines, dum esca vili jumentis æquantur, jumenta esse dedocentur. Nam si pecori convivas, non vives pecus. Tum enim jumentis insipientibus non comparatur, si austeritate victus jumentis assimilatur. Vel prodigus, ut suum esse cœpit conviva, Epicuri de grege pecus esse desit; in Angelum glande reformatus. Oliva D. 4. Quadr.

Cum esuriret, voluit gustare. Act. 10. 10. Nota magnam sobrietatem Petri: non ventrem voluit implere, non saturari; sed gustare: quantum sat erat ad reficiendum corpus & vires. Sylveira hic.

Seve manducatis, sive bibitis - omnia in gloriam Dei facite. 1. Cor. 10. 31. Cum jubet Apostolus omnia in gloriam Dei facere; singulariter, & expresse, cibi, & potus, mentionem facit: quia ex his rebus plurimæ solent offensiones nasci; nisi parce, & moderatè, fiant. Diez conc. 1. in Asc. Dom.

Ex Patribus.

Ipsa sicca anima, est sapientissima, & optima. Clemens Alex. l. 2. pædag. c. 2.

Est donum Dei maximum temperantia. Idem l. 2. Strom.

Quotidianò experimentò probatur, potus satietate aciem mentis obtundi, S. Leo l. 8. de jejunio.

Quid pulchrius abstinentiâ? quæ facit etiam juventutis annos senescere, ut fiat morum senectus. Namque ut redundantia ciborum, ac temulentia, etiam maturior ætas calefcit; ita mitigatur juventutis ferocitas epularum parsimonia; irriguoque fontis; & exterior ignis aquæ infusione extinguitur: non mirum; si etiam interiora æstus corporis fluvialî potu refrigerantur. S. Ambros. ep. 82. post initium.

Respice corporis tui formam, & speciem congruentem celsi vigoris assume. Si sola animalia prona pascuntur; cur tu in edendo sternis ipse, quem natura non stravit? - Cur noctes, & dies, cibo intentus pecorum more terrena depasceris? cur intellectum tibi adimis, quem tibi Creator attribuit? cur te jumentis comparas, à quibus te voluit Deus segregari? S. Ambros. hexam. l. 6. c. 3.

Tempus belli, tempus certaminis est; tu autem sedes in deliciis? Non vides, etiam reges, qui sceptrâ ferunt, in externis militiis frugaliter vivere? - Christus præ fame tabescit; tu autem præ gula te ipsum disrumpis. Nunquid Sacrificandi sumus, quòd impinguamus nos ipsos? Quid suppeditas vermibus tam splendidam mensam? S. Chrysostr. hom. 27. in Act.

Psalm. Sacra. Tom. II.

Quid, responde quæso, ita pingue corpus efficeret studes? an ut te ad immolandum ducamus? an ut mensæ immolatum apponamus? - Nihil certè corpori nostro ita repugnat, & obest; ut satietas. S. Chrysostr. hom. 45. in Matth. 13.

Quot canum, curam habent, nè plus, quàm expedit impleantur? ut veloces sint, & venatici; dum fame premuntur, & esurie: se verò non curant, nè crapulentur: & bruta quidem temperanter agere docent; ipsi verò ad brutorum feritatem deducuntur. S. Chrysostr. hom. 42. ad pop.

Quemadmodum navis, quæ majorem, quàm pro modo suo, mercium vim receperit; oneris magnitudine depressa, submergitur: ita & animus, & corporis nostri natura; si plus alimentum, quàm pro virtute, sua, acceperit, obruitur; & pondus mercium non ferens, in profundum interfectionis demergitur; navitasque, & gubernatorem, & proretam, & navigantes, & ipsum denique onus, cum omnibus perdit. S. Chrysostr. orat. de ebriet. & ingluvie.

Quid, quæso, vegetum, validumque, studes reddere, quod paulò post est interiturum? Quid te ipsum saginas, & carnibus gravas? An ignoras; quanto pinguis tuum tibi corpus, tantò graviorem animæ tuæ carcerem constituit? S. Basiliius in Ps. 29.

Mens in Deo, non in patinis, dum editur, existat. Basiliius l. quoddam corpus instrumentum animæ.

Rectè vivendi principium est temperantia. S. Nilus or. 1. de gula.

Exsiccatum lutum jam non porcis usui esse, ut tibi se volent, potest: ita & caro, per abstinentiam marcida effecta, demonibus ultra non præbebit in se quiescendi locum. Joan. Climacus gr. 26.

Ad id, quod tibi appositum fuerit, sic manum extendito; tanquam edere coactus sis. B. Isaias Abb. or. 3.

Qui in diversitate, & abundantia, vini sobrius est; ille est terrenus Deus. S. Bernardus ep. de gubernat. familiæ ad Raymundum militem.

Insanus labor, omittit curam cordis, & curam carnis agere in desiderio: impinguare, & fovere, cadaver putridum; quod, paulò post vermium esca furrum, nullatenus dubitatur. S. Bernardus l. ad Clericos de cont. Mundi c. 13.

Natura, quæ homini dedit os, parvulum dedit; illud brutis longum, & latum. Natura etiam, quæ tibi duos oculos dedit, duas etiam aures impendit; unum tantum tibi os exhibuit; in quo tibi edendi mensuram ostendit. S. Bonaventura l. 45.

§. III.

Post cibum oratio.

Fecit ei carnem magnam. Judith. 6. 19. *postea verò per totam noctem intrâ Ecclesiam oraverunt.* v. 21. Ita tibi semper comedendum est; ut cibum & oratio sequatur, & lectio. S. Hieron. ep. 19. ad Eustoch. De hoc etiam Latam moner de filiola ep. 7. sic comedat, ut semper esuriat; ut statim post cibum possit legere, & psallere. Sit nobis cena tenuis, & expedita, apta ad vigiliis; & quæ à pædagogi disciplina

C c c c

ciplina

con-
nem,
ròd,
dum
mo-
i.
non
gu-
are,
Dei:
cum
2. f.
ostis,
quòd
atio-
sc. de

tunt.
es ab
cir-
ben-
uan-
lesia:
illis.
gelo-
ignæ
ctus.

Me-
o, ad-
ten-
tium
4. in
ator;
3. de
nium
& vi-
bluit.
o no-
igna-
ngi;
iam,
etur.

omi-
cun-
culis
lum.
stan-
præ-

quod
outas
, qui
nem-
o, ex
m vo-
essia,
I. 19.
aster.
Qui

ciplina minimè fit aliena. Clemens Alex. 2. padag. c. 5.

Cum ergo prandisset. Joan. 21. 15. Cajetanus: JESUS magna mysteria exercuit immediate post sumptum cibum: nam & Sacramentum Eucharistiae instituit post cœnam: & in die Resurrectionis, postquam comedit coram Discipulis, aperuit illis sensum, & dedit Spiritum Sanctum. Joan. 20. 22. Et nunc post prandium committit Petro Pontificatum: ut discas ab exemplo, tam cœnam, quàm prandium sic sumere; ut nullum præstetur impedimentum excitius spiritualibus; ut non minus idonei simus ad exercitia spiritualia. Sylveira hic.

Diligis me plus his. Joannis 25. 15. Sumptò cibo, de amore oritur questio; ut etiam refectione suscepta, sermo sit de virtute: nè homo inte-

rior privetur cibo, ei exterior abitus est. Sicut Cass. l. 14. hic.

Exempla temperantiae.

Hoc me docuisti: ut, quemadmodum medicamenta, sic alimenta sumpturus accedam. S. August. l. 10. Conf. c. 31.

Sic accedebat ad cibum, quasi ad tormentum. Vita S. Bernardi l. c. 4.

Gustum, per continuam mortificationem, perdidit; liquores alios pro aliis, oleum pro aqua sumpsit. ibidem l. 3. c. 1.

Mensa ipsi est omnis terra, & montes: cœna autem, ac prandium, herbæ sylvestres, atque agrestes: præcipuus ipsorum potus est aqua ex rivis: vinum autem similiter ex cavernis ac foraminibus petrarum. S. Ephrem l. in SS. Patres suo tempore defunctos.

TITULUS III. TEMPLA.

§. I.

Figurae, & Similitudines.

Quam terribilis est locus iste! Gen. 28. 17. O quam amabilis est locus iste! (templum scilicet) terribilis propter potentiam Judicis; amabilis propter charitatem Redemptoris præsentis. Doultreman lib. 1. c. 4. Sect. 12.

Facies propitiatorium de auro mundissimo. Ex. 25. 17. Nunquam legimus, in hoc Mundo Deum instituisse domum justitiæ, quâ nos puniret, vel saltem judicaret: Sed, cum sit Pater, imò Mater, clementiæ; domum justitiæ, quâ peccatis nostris propitiaretur, instituit; non unicam, sed propè infinitas: quot enim Ecclesiæ, tot sunt domus propitiationis. Oleaster apud Escobar t. 3. Coll. Chr. l. 9. Sect. 1. Obs. 3.

Introduxit me in cellam vinariam. Cant. 2. 4. Per hanc cellam seu domum, vinariam, ut est in Hebræo, accipit. Origines hom. 3. & 4. domum Sapientiæ, potâ templâ; in quâ inducitur populus fidelis, ut ibi à Doctoribus, & Prædicatoribus, hauriat vinum veræ sapientiæ, id est, cognitionis, timoris, & amoris, Dei. Cornelius hic.

Edificavit turrin in medio ejus. II. 5. 2. id est, templum in medio regni civitatis ejus. Et torcular extruxit in ea, id est, altare &c. S. Rupertus hic. c. 16.

Ecclesia sanè, quidam locus est medicinæ spiritualis: & eos, qui huc veniunt, decet, nè domum redeant; nisi congrua media acceperint, illaque suis vulneribus adhibuerint. S. Chrysof. hom. 1. in Gen.

Domus Dei est cœlo similis; & quemadmodum ex adversariis potestatis nullum fas est illuc ascendere; ita nec in domum Dei &c. S. Chrysof. in Pf. 133.

Ad Ecclesiam, quasi ad fontem vivum, & ad spirituales fluvium, convenire debemus: ut accipiamus aquam illam vivam, de qua Dominus dixit: *si quis sitit, veniat &c.* Joan. 7. 37. S. Cæsarius Arel. hom. 34.

Rogo, ut qui ad Ecclesiæ alvearium, quasi ad dulcissimi Christi favum, plenâ devotione concurrunt; velut apes prudentissimæ, de diversis Scripturarum divinarum floribus, intrare cellulas præparent; ubi sancta, & cœlestia, mella suscipiant. Idem hom. 37.

§. II.

Temporum laudes, & nomina.

Ingrederet tu, & omnis domus tua, in Arcam. Gen. 7. 1. Non aberrabit quis, si profiteatur, Ecclesiam arcâ illâ esse præstantiorem. Etenim arca & excipiebat animalia & conservabat: Ecclesia verò animalia semel suscepta immutat. Ingressusne est illò milvus? idem est egressus milvus. Illò introivit lupus? exiit etiam lupus. Huene ingressus est, milvus? egreditur columba: introit lupus? exiit ovis; non quidem immutata natura, sed explosâ malitiâ. S. Chrysof. Proœmiò priore in Enarrat. II.

Verè non est hic aliud, nisi domus Dei, & porta cœli. Gen. 28. v. 16. stantes erant pedes nostri in atris tuis Jerusalem. S. Hieron. & alii, in portis. Portæ antiquis pro arcibus erant, & principe oppidi munimento; imò pro armamentario. Adversus invisibiles hostes templa arces sunt, & armamentaria. Doultreman l. 1. c. 4. Sect. 12.

Erexit in titulum. Gen. 28. 18. Titulus hic non tantum monumentum, sed etiam altare, significat. Atque hinc primi Christiani, ad exemplum Jacobi, Ecclesias suas vocarunt *Titulos*, à titulo, id est, signò Crucis; & à titulo, id est, nomine alicujus Sancti; in cujus honorem intulabantur, id est, consecrabantur, & distinguebantur Ecclesiæ: ut titulus S. Praxedis, S. Laurentii &c. Cornelius hic.

Ascendit ad portam, & sedit ibi. Ruth. 4. 1. Booz sententiam Judicis quaesiturus: in portis enim exercebantur judicia. Et de muliere forti dicit Sapiens Prov. 31. 23. *nobilis in portis vir ejus quando sederit cum Senatoribus terræ.* In templo, non de capite, aut fortunæ bonis, sed de aeterna animæ salute, cum Deo